

63. Budapest, III. San Marco utca 74.

Rő

2008. szeptember 9. és november 25. között megelőző feltárást folytattunk az aquincumi katonaváros Ny-i, sűrűn beépített területén, a San Marco–Föld utca sarkán (Hrsz.: 17038). A telek környékén, a Vályog utcában, korábban végzett ásatások eredményei¹⁵ a Föld utcai feltárás révén új topográfiai adatokkal egészíthetők ki.

A telek teljes feltárása nem valósult meg, a mélyebben fekvő kora római objektumokat kizárólag az aláfalazási árkokban nyílt lehetőségünk megfigyelni. A Kr. u. 2. századra keltezhető épületek kőalapozású, feltehetően agyagtégla felmenő falainál, kb. 2-3 megújítást azonosítottunk, továbbá kövezett járósíntet és egy csatorna részletét dokumentáltuk.

A Kr. u. 3. századi épületek többször átépített maradványai a telek szinte teljes területét érintették. A 2. és 3. századi építmények tájolása minimális eltérést mutatott, ezzel szemben a Vályog u. 1–3. telkeken megfigyelt épület(ek) irányításával ellentétesen épültek. A korábbi megfigyelések kibővíthetők azzal az új információval, hogy nemcsak az út É-i és D-i oldala mentén épült *insulák* házai készültek eltérő tájolással, hanem a déli oldal két *insuláját* alkotó épületek irányítása is ellentétes volt. Az épületek eltérő tájolása alapján a Föld utca 61–63. telkek területén egy É–D-i irányú út valószínűsíthető, amely a Vályog utca 8. telken megfigyelt K–Ny-i irányú útra merőlegesen húzódott. A jelenlegi kutatás alapján a területen a 3. sz. folyamán többször megújított épület vagy épületek sora kezd kirajzolódni. A feltárási terület lehatároltsága miatt azonban az épületek alaprajzának meghatározása csak a környéken folytatott további ásatások révén remélhető. A 3. századi épületek kivitelezésüket tekintve megegyeztek a Vörösvári út mentén, 2006–2008 folyamán feltárt épületek színvonalával.¹⁶ A helyiségeket *terrazzopadlóval* burkolták, a mennyezetet és az oldalfalakat falfestményekkel díszítették, amelyek mind a korszakonként változó római ízlést tükrözték. Három helyiségnél azonosítottunk *terrazzopadlót*, egy esetben több rétegben a padlóra omlott freskókat, illetve eredeti helyén, a falon megőrződött falfestményeket mentettünk meg, emellett planírozási rétegből számos gazdag színösszeállítású falfestmény- és többsoros stukkópárkány-töredéket tártunk fel. A különböző minták és a változatos stukkótöredékek más-más helyiség díszítésére utaltak. A jobb állapotban megmaradt falfestmények az *opus mixtum* technikával rakott falak

mentén kerültek elő, amelyek jelentős alapozással rendelkeztek, ezért kevésbé valószínű, hogy csak közfalak lettek volna, ahogy azt korábban a Vályog utca 13. telek feltárásánál feltételezték. Hasonló *opus mixtum* konstrukciót a Vörösvári út 111–117. telken is azonosítottunk. Az épületek komfortját biztosította a később átépített, *terrazzoval* kikent aljú csatorna, amelynek csak egy kisebb szakasza maradt meg. A telek DNy-i negyedében épület, épületalapozás nem került elő, talán belső kert vagy udvar lehetett ezen a területrészen.

A legkésőbbi építési periódushoz köthető egy küszöbkő, K-i oldala mentén kis vízelvezető csatornával és két nagyobb pilléralap, amelyek feltehetően egy *porticosos* bejárat részét képezték. Ez az épületmaradvány valószínűleg egykorú a Madarassy Orsolya által a Vályog u. 8. telken talált nagyobb épületegyüttessel.

A terület felhagyását jelezték a környéken előkerült, 4–5. sz. fordulójára tehető késő római temetkezések,¹⁷ amelyek hosszabb ideig tartó temetőhasználatra utaltak. Az aláfalazások során előkerült díszítetlen, földbe mélyített szarkofág mellett még két, eltérő tájolású sírt tártunk fel, amelyek elpusztították a 3. századi terraz-zopadlós-falfestményes épület egy részét is. A temetkezések mindegyikét kirabolták.

KIRCHHOF ANITA

64. Budapest, V. Semmelweis utca 21.

Kő, Kú, Tő

2008. május 28. és június 24. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a fenti telken.

A kutatás során sikerült azonosítanunk és feltárnunk a terület ÉK-i sarkán a 15. századi Pest középkori városfalának egy részletét. Megfigyelhettük, hogy a törökös középkori fal vastagsága 2 m. A városfal belső (Ny-i) oldalán két árok maradványa került elő. A közvetlenül a városfal előtt húzódó ároknak csak a meredeken eső, szabályos Ny-i oldalát tártuk fel. A K-i részt a 19. századi építkezések megsemmisítették. Az első ároktól Ny-ra, attól 250 cm távolságra, szabálytalan, vízmosás oldalú vizesárok került elő. A barna, iszapos, agyagos betöltésből három bolygatott gyermeksírt bontottunk ki. Mindegyik csontváznak hiányzott a feje. A sírok alatt ember- és állatcsontok, továbbá török kori kerámiatöredékek kerültek elő. Az ároktól Ny-ra, a kutatási területünk Ny-i végén leégett faszerkezetű épület maradványát tártuk fel. Az épület K-i, városfal felé eső homlokzata előtt két egymástól 50 cm-re álló faoszlop nyomát találtuk meg. Innen vezethetett fel lépcső az épület 1,5 m-rel magasabban lévő belső terébe. A leégett belső részen többször megújított, tapasztott járósíntet bontottunk ki. Kutatásunk során a török kori Pest egyik 17. századi ostromának pusztulási rétegeit tártuk fel.

15 NAGY T.: A Fővárosi Régészeti és Ásatási Intézet jelentése az 1938–1942 évek között végzett kutatásairól. BudRég 13 (1943) 359–399. MADARASSY O.: Régészeti kutatások az aquincumi katonaváros nyugati peremén. AqFüz 2 (1996) 53–59. MADARASSY O.: Régészeti kutatások a katonaváros nyugati szélén. AqFüz 3 (1997) 48–53. MADARASSY O.: Újabb kutatások az aquincumi katonaváros nyugati felében. AqFüz 4 (1998) 61–64.

16 KIRCHHOF A.: Új feltárási eredmények a katonaváros észak-nyugati régiójából. AqFüz 13 (2007) 40–56.

17 TOPÁL J.: Későrómai sírok az aquincumi katonaváros nyugati peremén. AqFüz 2 (1996) 50–52.